

SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı
Bakanlık Yayın No:963

ULAKBİM TR Dizinde Taranmaktadır

Hakemli Dergi
Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi

ISSN: 2149-309X-Biannually
<https://tibbisosyalhizmetdergisi.saglik.gov.tr>
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tshd>
Yıl/Year: 2022 Aralık/December
Sayı/Issue: 20

UZMANLAŞMAK GEREKLİ Mİ? GERONTOLOJİK SOSYAL HİZMET ALANINDA LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİN KAPSAMI, TEMEL YETERLİKLER VE SINIRLILIKLAR BAĞLAMINDA MESLEKİ UYGULAMA ÇERÇEVESİ

Aykut Can DEMİREL¹
Metin Gani TAPAN²

Makale Bilgileri/ Article info

Makalenin Türü/Article Type: Derleme
Geliş Tarihi / Date Received: 26.07.2022
Revizyon Tarihi/Date Revised: 19.09.2022
Kabul Tarihi / Date Accepted: 18.10.2022
Yayın Tarihi / Date Published: 30.12.2022
DOI: <https://doi.org/10.46218/tshd.1148839>

Makale Künyesi/To cite this article:

Demirel, A.C ve Tapan, M. G. (2022, Aralık). Uzmanlaşmak gerekli mi? Gerontolojik sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimin kapsamı, temel yeterlikler ve sınırlılıklar bağlamında mesleki uygulama çerçevesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 20, 156-171. Doi: 10.46218/tshd.1148839

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Aykut Can DEMİREL, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü, aykutcandemirel@mu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6388-7313

Öz

Yaşlılık dönemi kendisine özgü sorun ve ihtiyaçları barındıran insanın son gelişim dönemidir. Gelişen tedavi imkânları ve artan refah dünya nüfusunun hızlı bir şekilde yaşlanmasına neden olmaktadır. Yaşlı nüfusun hem sayısal hem de oransal bir biçimde artıyor oluşu yaşlılık dönemini sosyal hizmetin de içinde bulunduğu birçok disiplin ve mesleğin odağı haline getirmektedir. Sosyal hizmet uzmanları lisans programlarında farklı müracaatçı grupları ve müracaatçı düzeylerine yönelik geneli eğitim almalarına karşılık özel olarak bir alanda uzmanlaşmamaktadırlar. Nitekim sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı gruplardan biri olan yaşlılar için de durum benzer niteliktedir. Yaşlılık döneminin kendine has bio-psikososyal ve ekonomik sorun ve ihtiyaçlarına bulunmasına karşın sosyal hizmet uzmanları tarafından geneli yaklaşım ile müdahalede bulunmaktadır. Yaşlılık döneminin kendine özgü yapısı sosyal hizmet mesleğinde akademik bilgi ve uygulamalarla bütünleştirilmiş lisansüstü eğitimi gerekli hale getirmektedir. Bu durum gerontoloji alanında, mesleki rol ve uygulama yeterlilikleri edinmiş sosyal hizmet uzmanlarının yetiştirilmesi için yeni lisansüstü eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, güncel bilgiler ışığında lisansüstü gerontolojik sosyal hizmet eğitiminin gerekliliği, eğitimin kapsamı ve sınırlılıklarının ile mesleki uzmanlaşmanın gerekliliğinin belirlenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Yaşlılık, Sosyal hizmet, Gerontolojik sosyal hizmet, Tıbbi sosyal hizmet.

IS IT NECESSARY TO SPECIALIZE? THE SCOPE OF GRADUATE EDUCATION IN THE FIELD OF GERONTOLOGICAL SOCIAL WORK, THE FRAMEWORK OF PROFESSIONAL PRACTICE IN THE CONTEXT OF BASIC COMPETENCIES AND LIMITATIONS

Abstract

The senescence period is the last developmental period of the human, which has its own characteristic problems and needs. Developing treatment opportunities and increasing welfare cause the world population to age rapidly. The fact that the elderly population is increasing both numerically and proportionally makes the old age period the focus of many disciplines and professions, including social work. Although social workers receive generalist training for different client groups and client levels in undergraduate programs, they cannot specialize in a particular field. As a matter of fact, the situation is similar for the elderly, one of the groups that social workers work with. Although the old age has its own biopsychosocial and economic problems and needs, social workers intervene with a generalist approach. The characteristic structure of the senescence

¹ Öğr. Gör, Dr, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü, aykutcandemirel@mu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6388-7313>.

² Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fak, Psikoloji Bölümü, metinganii@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3595-140X>.

period necessitates graduate education integrated with academic knowledge and practices in the social work profession. This shows that there is a need for new postgraduate education programs in the field of gerontology to train social workers who have acquired professional role and practice competencies. In this context, the aim of the study is to reveal the importance of professional specialization in the light of current information, in the focus of the necessity, scope and limitations of postgraduate gerontological social work education.

Keywords: *Aging, Old age, Social work, Gerontological social work, Medical social work.*

Giriş

Yaşlı nüfusunun genel nüfus içerisindeki oranının hızlı bir biçimde artışı göstermesi tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de demografik yapının değişimine neden olmaktadır. Yaşlı nüfus oranının artış göstermesi aynı zamanda ülkenin ekonomik, sosyal ve politik durumunu da etkilemektedir (Birinci, 2021). Bu durum bakım ve sağlık giderleri başta olmak üzere birçok gereksinimin karşılanması, yeni sosyal politika uygulamalarına olan gereksinimi aynı zamanda gerontoloji alanında uzmanlaşmış meslek elemanına ihtiyacı ön plana çıkarmaktadır. Bu mesleklerden birisi de sosyal hizmettir.

Sosyal hizmet farklı alanlarda farklı müracaatçı grupları ve düzeylerinde çalışan bir meslek ve akademik disiplindir (Duyan, 2014). Sosyal hizmetin doğası gereği mikro, mezo ve makro düzeylerde uygulama yapabilme becerisine sahip olması (Sütçü ve Demirel, 2022) hangi alanda çalışılırsa çalışınlar sosyal hizmet uzmanlarının yaşlılar ile mesleki müdahalede bulunmasını gerektirebilmektedir. Aslında bu durumun genelci sosyal hizmet bakış açısıyla da uyumlu olduğu değerlendirilebilir. Diğer taraftan genelci bakış açısından farklılaşarak sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları alana ve müracaatçı gruplarına göre adli, tıbbi, psikiyatrik vb. alanlarda bir uzmanlaşma eğiliminde olduğu da söylenebilir. Bu uzmanlaşma alanlarından birisi de gerontolojik alandır. Gerontolojik sosyal hizmet sosyal hizmet yöntem ve tekniklerini kullanarak yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlara çözüm bularak yaşlı birey ve/veya ailelerinin yaşam kalitelerini artırma çabalarıdır (Birinci, 2021). Diğer bir ifadeyle gerontolojik sosyal hizmet yaşlıların her boyutta refahını arttırmayı amaçlamaktadır (Yanardağ ve Lotfi, 2021).

Dünya’nın genelinde olduğu gibi Türkiye’de de nüfusun hızla yaşlanıyor oluşu ve yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranın artmasına karşın gerontoloji konusunun bugün birçok disiplin gibi sosyal hizmet için de önemli olmaya başladığı ve giderek daha da önemli hale gelebileceği söylenebilir. Bu duruma rağmen Türkiye’de spesifik olarak yalnızca gerontolojik sosyal hizmet alanında eğitim veren kurum bulunmamaktadır. Nitekim sosyal hizmet alanında lisans ve yüksek lisans programları ile ilgili olarak üniversitelerin web siteleri ve YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) Atlas verileri incelendiğinde Türkiye’de halen 66 lisans programı ve 13 yüksek lisans programının olduğu görülmektedir. Yaşlı bakımı alanında çok sayıda ön lisans programı olduğu, gerontoloji alanında ise yalnızca dört lisans programının olduğu bildirilmektedir (YÖK, 2022).

Türkiye’de yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2016 yılında 6 milyon 651 bin 503 kişi iken son beş yılda %24,0 artarak 2021 yılında 8 milyon 245 bin 124 kişi olmuştur. Yaşlı nüfusun toplam

nüfus içindeki oranı ise 2016 yılında %8,3 iken, 2021 yılında %9,7'ye yükseldiği bildirilmektedir (TÜİK, 2022). Türkiye’de demografik olarak yaşlanmanın önümüzdeki yıllarda bu seyirde ilerleyeceği tahmin edilmektedir. Bu durumda yaşlılık alanında uzmanlaşmış bakım elemanı, sağlık personeli ve gerontologlara ihtiyacın artabileceği değerlendirilebilir.

Günümüz koşullarında Türkiye’de yaşlı nüfusun hızlı bir biçimde artışı ile birlikte gerontolojik sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimi tamamlamış, diğer meslek elemanları ile birlikte profesyonel çalışmalar yürütebilecek uzmanlaşmış meslek elemanlarına yakın gelecekte ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Bu makalede gerontolojik sosyal hizmet alanında uzmanlaşmanın önemi odağında lisansüstü eğitimin gerekliliği, kapsamı, temel yeterlilikleri ve sınırlılıklarının açıklanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda konu gerontolojik sosyal hizmet alanında uzmanlaşmanın gerekliliği, lisansüstü eğitimin kapsamı, temel yeterlilikler ve sınırlılıklar ile uygulama çerçevesinin güncel gelişmeler ışığında açıklanmasıdır. Ayrıca gerontolojik sosyal hizmet eğitiminde uluslararası lisansüstü örnekler ile Türkiye’deki durum karşılaştırılarak bazı uygulama önerilerinde bulunulmuştur.

1.Sağlık Bakım Hizmetlerinde Gerontolojik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Tıp alanında yaşanan baş döndürücü gelişmeler insanların kronik fizyolojik ve zihinsel sağlık sorunlarıyla daha uzun yaşamasını sağlamaktadır. Bu nedenle kronik hastalıkları ve aktivite kısıtlılığı olan yaşlılar, tüm nüfus grupları içerisinde sağlık sistemleri tarafından hizmet verilen önemli bir oranı temsil etmektedir (USDHHS, 1990). Hastalık ve ölümlerin önde gelen nedenlerinin büyük çoğunluğu kronik hastalıklarla ilişkilidir (Pawson, 1994).

Yaşlılara yönelik sağlık hizmetlerinin amacı, sadece tıbbi tedavi değil yaşlıların sağlığını en iyi şekilde nasıl yönetebileceğidir. Kronik hastalıkları olan yaşlıların sayısının artması bağımsız yaşamı desteklemek için biyopsikososyal hizmetlere olan ihtiyacı arttırmakta ve yaşlılar ve ailelerinin sağlık sorunlarını etkili bir şekilde çözmek için daha fazla yardıma ihtiyaç duyulmaktadır (Browne ve ark., 1996; Kusanato, Agustian ve Hilmento, 2018; Sütçü ve Demirel, 2020). Bu nedenle gerontoloji konusunda lisansüstü eğitim alan sosyal hizmet uzmanları yaşlıların ve ailelerinin karmaşık sosyal, psikolojik ve çevresel hizmet ihtiyaçlarını karşılamak için sağlık hizmetlerinde daha da önemli hale geleceği değerlendirilmektedir (Blumenfield, 1992).

Günümüzde sağlık bakım hizmetlerinin teknolojik gelişmelerle birlikte kalitenin artırma konusunda daha nitelikli olduğu söylenebilir. Ancak sistem karmaşık ve birçok küçük parçaya bölünmüş olduğundan kronik bakım ihtiyaçlarını karşılama yeteneği sınırlıdır. Sayıları bir hayli fazla ve farklı düzeylerde kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, aile ve yakın çevreyi içeren birbiriyle bağlantılı ve kafa karıştırıcı bir dizi hizmet sağlayıcı vardır. Bu nedenle de çoğu yaşlı müracaatçı ve ailelerinin nitelikli hizmet alamamalarının sürpriz olmadığı söylenebilir.

Geleneksel olarak sosyal hizmet müdahalelerinin ana odağı savunmasız ve/veya kronik hastalığı olan yaşlılara yaşlanmayla ilişkili karmaşık, etkileşimli tıbbi ve psikososyal hizmetler sağlamaktır. Yaşlı müracaatçılar ve aileleri, psikososyal destek ve sağlık hizmetlerine erişim ve bunları etkin bir şekilde kullanımı için sosyal hizmet uzmanlarının özel müdahalelerine ihtiyaç duyarlar (Irish Association of Social Workers-IASW, 2011). Mellor ve ark. (1999), gerontolojik sosyal hizmet için uzmanlaşmaya yönelik mesleki rollerini teşhis/değerlendirme, bakım yönetimi, bireysel psikolojik danışmanlık, grup çalışması (destekleyici psikoeğitim grupları), bağlantı kurucu, savunuculuk ve toplum kaynakları uzmanlığı başlıkları altında ele almışlardır.

1.1. Teşhis/Değerlendirme: Değerlendirme ya da diğer ismi ile biopsikososyal değerlendirmenin amacı yaşlının ve/veya ailesinin sahip olduğu güçleri ve sınırları belirlemektir. Ayrıca tedavi planı oluşturmalarında açıkça belirlenmiş hedeflere sahip olmalarına yardımcı olmaktadır. Bu aşama hastanın/ailenin bütüncül bir şekilde anlaşılmasını sağlar. Sosyal hizmet uzmanı, tıbbi uyumun önündeki engelleri belirleyebilir ve hastalığın tedavisinde diğer meslek elemanlarına/disiplinlere yardımcı olabilir. Ayrıca mevcut tıbbi sorunun zihinsel sağlık sorunlarıyla ilişkili olup olmadığını değerlendirmeye yardımcı olabilir. Değerlendirme altı boyutta yaşlının (aile ya da bakıcının) genel bir değerlendirmesini içerir. Bunlar şu şekildedir;

A) Fiziksel: Kısa bir tıbbi öykü, işlevsel beceriler, görünüm ve gözlemlenen davranış.

B) Psikolojik Etkilenim: Ruh hali, bakış açısı, tutum, kişilik özellikleri, bilişsel kapasite, benlik saygısı.

C) Sosyal–Meslek Değerlendirme: Sosyal roller, sosyal destek ağları, eğitim ve finansal durum.

D) Kültür-Değerler: Genel davranış kuralları, “hastalık ve rol tanımı” hastalığın temel nedenleri ve reçete edilen tedaviler hakkındaki inançlar, çeşitli dil ve konuşma kalıpları ve ayrıca iki dilli sorunları kapsayan iletişim kalıpları.

E) Çevresel–Yaşam koşulları: Yaşlı müracaatçının güvenlik odaklı ve işlevsel bağımsızlığı koruyan yaşam ortamı.

F) Maneviyat: İnsanların rolleri ve sorumlulukları hakkındaki inançlar, yaşam, inanç sistemi, diyet ve kabul edilebilir tıbbi tedavileri içeren değerlendirmeleri içerir.

1.2. Bakım Yönetimi: Vaka yönetimi olarak da adlandırılan sosyal hizmetin rolü yaşlı ve ailesi için en yüksek düzeyde işlevselliğini sağlayabilmek için problemi tanımlamayı (örneğin, finansal kaynakların eksikliği, müracaatçılar için yardıma ihtiyaç duyma ya da ruh sağlığı müdahalesi), toplumsal kaynakların koordinasyonunu ve bağlantılarını içerir. Toplum kaynakları hakkında bilgiler ve yaşlı ve/veya aileyi kaynaklarla eşleştirme, kaynaklar arasında bağlantı kurma ve yaşlı ve/veya aile için bir tercüman (iletişimi kolaylaştırıcı) ya da savunucu olarak hizmet etme becerileri gerektirir.

1.3. Bireysel Psikososyal Danışmanlık: Yaşlı ve aile/bakım veren terapisi, gevşeme ve stres yönetimi eğitimi gibi çeşitli tekniklerle depresyon ve anksiyete gibi ruh sağlığı sorunlarının tedavisini içerir. Bu müdahale yaşlılar ve/veya aileler için hastalık, engellilik, kurum bakımı ve kayıp gibi büyük yaşamsal stres faktörlerine

geçiş dönemlerine uyum sağlamayı, ayrıca müracaatçayı güçlendirmeye yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Yaşlının hastalığa uyum sağlama yeteneği, yaşam kalitesi üzerinde olduğu kadar hastanın istekliliği/yeteneği üzerinde de derin bir etkiye sahiptir. Yaşlının hastalığa uyum sağlama yeteneği, yaşam kalitesi üzerinde olduğu kadar öngörülen tedaviye uyma istekliliği/yeteneği üzerinde de derin bir etkiye sahiptir. Hastalığa uyum sağlama fiziksel/ duygusal iyileşme, hastaneden zamanında taburcu olma, risk yönetimi ve etkili karar verme için çok önemlidir. Sosyal hizmet uzmanı topluluk ve çevresel faktörlere dikkat ederek dinleme, problem çözme ve müzakere becerilerini geliştirebilir (Barber ve ark., 2015).

1.4. Grup Çalışması ve Destekleyici Psiko eğitim Grupları: Yaşlıları ve/veya ailelerin/bakıcıların belirli hastalıklarla örneğin depresyon, Alzheimer, kanser veya diyabetle başa çıkmasına yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Sosyal hizmet uzmanı grup çalışmasıyla yaşlı ve/veya ailelerin gelişim, değişim ve kolaylaştırma becerilerini kazandırır.

1.5. Bağlantı Kurucu: Bağlantı kurucu sosyal hizmetin klasik rollerinden biri olmasına karşın yaşlılık döneminde yaşlı ve/veya ailesi ve profesyonel topluluk arasında hayati bağlantı kurma görevini içerir. Bu durum, özellikle ailenin şehir dışında yaşadığı ve uzun mesafeli (yaşlı ve ailesinin fiziksel olarak uzak olduğu) iletişim yoluyla alınması gerektiği durumlarda geçerlidir.

1.6. Savunuculuk: Sosyal hizmet uzmanı eğitim, etik, gizlilik, ileri yönergeler, kültürel/etnik faktörler ve hasta/aile hakları konularında çalışma bilgisi dâhil olmak üzere diğer profesyonellerin çalışmaları, hastaların ihtiyaçları ve sistem taleplerinin dengelenmesine yardımcı olur. Genellikle gerontolojik sosyal hizmet uzmanı tarafından yaşlılara sağlanan en önemli hizmet; tıbbi ilk yardım, sosyal güvenlik hizmetleri, engellilik, cenaze düzenlemeleri gibi bürokratik işlemlerde yaşlılara yardımcı olmak ya da onların bu konuda yetkinliklerini artırmaktır.

1.7. Toplum Kaynakları Uzmanlığı: Toplum kaynakları ve bunlara nasıl erişileceği hakkında bilgi sosyal hizmet mesleğinin paha biçilmez bir parçasıdır. Bu, uygun kaynak tahsisi için aracı olmayı, müzakere ve pazarlıkta üst düzey bir beceri gerektirir (Dhavaleshwar, 2016). Yerel ve ulusal programlar da dâhil olmak üzere finansal sistemler hakkında işlevsel bilgi, bu uzmanlığın bir parçasıdır. Kaynak koordinatörü olarak hizmet vermek yaşlılara ve ailelere öncelikleri bakım hedeflerini ve sorunları dengelemede yardımcı olmak için müzakere ve iş birliği gerektirir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sağlık hizmetlerinin çoğunlukla özel kurumlar tarafından verilmesi, bakım sorumluluklarının dağıtılması ve psikososyal bakım hizmetlerinde değişim yaşlılar ve ailelerine hizmet veren sosyal hizmet uzmanları üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Bu eğilimler, sağlık bakım ve ruh sağlığı hizmetlerine erişimi ve bunların kullanımını önemli ölçüde etkilemekte, sosyal hizmet eğitimini gerontolojide yeni rollere ve uygulama modellerine olan ihtiyacı ele almak için zorunlu kılmaktadır (Berkman ve Volland, 1997; Wainberg 2017).

Ayrıca, sağlık bakım hizmetlerinin değişen manzarası, hızlı değişim ve sürekli belirsizlikle işleyen “mesleki çalışma ortamları”na yol açmıştır (Brayman, 1996). Sağlık hizmetlerinin yeniden büyük yapılandırılmasında önemli bir yerde olduğu düşünülen sosyal hizmet uzmanları, yeni roller ve ortamlarda etkin bir biçimde çalışmak için gerekli bilgi, beceri ve esnekliğe sahip profesyoneller olabilir.

Hastanelerde uzun süredir gerontolojik sosyal hizmetin odak noktası olan akut bakım modeli, kronik hastalığı olan yaşlı nüfusa aralıklı müdahalelerden ziyade bakım sürecinin sürekliliği nedeniyle uygun olmadığı söylenebilir. Medicare'in³ başlangıcından bu yana, gerontolojik uygulamalar için sosyal hizmet eğitimi, öncelikle yatan hasta bakımı ve taburculuk planlamasına odaklanmıştır (Boult ve ark., 1994). Sosyal hizmet uzmanları artık uygulama becerilerini ayaktan tedavi ve toplum temelli ortamlara doğru genişletmesi gerekmektedir (Gibelman, 1995).

Sosyal hizmet sunumu ve eğitimini etkileyen bir diğer önemli demografik eğilim, yaşlı nüfusun artan kültürel ve etnik çeşitliliğidir (Aldrich, 2010). Sosyal hizmet sunumu, ciddi fiziksel ve zihinsel sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalan yaşlılar arasındaki kültürel çeşitliliğin özellikle farkında olmalıdır. Sağlık inançları, sağlık hizmeti kullanımı, sağlık riskleri ve aile üyeleriyle ilişki kalıpları açısından yaşlı yetişkinlerin sağlık bakımını etkileyen faktörlerde kültürel olarak büyük farklılıklar vardır. Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet uzmanlarını yaşlı müracaatçılarda artan çeşitliliğin ihtiyaçlarını karşılamaya ve uygun müdahalelerin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır (Love, 1997).

Sosyal hizmet eğitimi ve uygulamasını etkileyen bir başka fenomen, ailelerin sevdiklerinin evde bakım ihtiyaçlarından giderek daha fazla sorumlu olmasının beklendiği ve buna rağmen bakım sağlayabilecek aile üyelerinin sayısında azalma olduğu yönündedir (Scofield, 1995). Ev ve toplum temelli bakıma geçişteki sorunların çözümünün sağlanması için sosyal hizmet müdahalelerine gereksinim bulunmaktadır. Sağlık bakım ekibi üyelerinin, karar verme süreçlerini ve ekibin hastaya bakma becerisini engelleyen hasta/ aile çatışmalarını çözümü konusunda profesyonel yardıma ihtiyaçları olmaktadır.

Sağlık müdahalelerinin sonuçlarının ölçülmesi giderek daha gerekli hale gelmektedir. Bu tüm sağlık bakım profesyonellerini ve eğitimcilerini etkileyen büyük bir eğilimdir (Rogut, 1995). Değişen sağlık hizmetleri sunumu hizmet verdikleri hastaların ihtiyaç ve tercihlerini daha iyi karşılamak için profesyonelleri zorlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının hâlihazırda kurumsal ve sistematik değişim/gereksinimlere yanıt vermeleri beklenmektedir (Shueman ve Troy., 1995).

Gerontolojik sosyal hizmet eğitiminde değişen teknoloji, sosyo-politik sistemlere göre yeni uygulamalara gereksinim olduğu açıktır. Bu nedenle gerontoloji alanında lisansüstü eğitim almış, diğer profesyonellerle birlikte hizmet verebilecek sosyal hizmet uzmanlarının yetiştirilmesinin önemli bir çalışma alanı olduğu söylenebilir.

³ Medicare, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1965 yılında Sosyal Güvenlik İdaresi (SSA) altında ulusal sağlık sigortası programıdır (The National Archives, 2022).

2.Güncel Gelişmeler Işığında Gerontolojik Sosyal Hizmet Alanında Lisansüstü Eğitimin Gerekliliği

Hızla artan yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli bilgi ve becerilere sahip uzmanlaşmış profesyonel sosyal hizmet uzmanlarına ciddi ihtiyaç duyulduğu bazı çalışmalarla belgelenmiştir (Damron-Rodriguez ve Lubben, 1997; Scharlach ve ark., 2000). Geriantolojik sosyal hizmet farklı eğitim gereksinimleri gerektirir. Sağlık ve refah uzmanları, giriş düzeyinde sosyal hizmet teorisi, sosyoloji ve psikolojinin temelleri konusunda eğitim gerektirir. Gerontolojik bilgi ve becerilerde yetkinlik, yalnızca yaşlılık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarıyla sınırlı değildir, aynı zamanda hem doğrudan uygulama hem de yönetici rollerdeki sosyal hizmet uzmanlarının çoğunluğu için geçerlidir (Peterson, 1990).

Tahminlere göre 2020 yılına kadar dünya genelinde gerontolojik sosyal hizmet alanında 70.000 sosyal hizmet uzmanına ihtiyaç duyulacak, fakat bu sayının yalnızca onda birinin hizmet verebileceği öngörülmektedir (Gallagher, Bonifas ve Warner, 2020; Fredriksen-Goldsen ve ark., 2006). Gerontoloji alanında uzmanlaşmış sosyal hizmet uzmanlarının az sayıda olmasının, birçok yaşlı müracaatçıya yeterince hizmet verilememesine neden olabileceği değerlendirilebilir. Bu nedenle sosyal hizmet öğrencilerinin gerontoloji alanında bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Birçok çalışma öğrencilerin gerontolojik sosyal hizmet alanında çalışmaktan çekindiklerini bildirmiştir (Scharlach ve ark., 2000; Waites ve Lee, 2006). Yapılan çalışmalar öğrencilerin bu alanda çalışmakta isteksiz olmalarında sağlıklı yaşlı müracaatçılarla birlikte vakit geçiremedikleri ve yaşlılık konusunda deneyim sahibi olmamalarının (Scharlach ve ark., 2000; Waites ve Lee, 2006) yaşlanmaya ilişkin olumsuz tutumları ve ön yargılarının olmasının (Waites ve Lee, 2006) ve yaşlıları yüksek öncelikli nüfus olarak değerlendirmemelerinin (Joyner ve DeHope, 2006) olduğu göstermiştir. Bu klişeleri ve yaşlı müracaatçılara yönelik olumsuz tutumları ortadan kaldırdığı bilinen faktörler arasında ise öğrencilerin gerontoloji dersler almaları, yaşlı müracaatçılara odaklanan laboratuvar deneyimleri ve yaşlılarla zaman geçirme sayılmıştır (Olson, 2008). Sosyal hizmet öğrencilerin yaşlılarla çalışma isteklerini içeren 12 araştırmayı inceleyen güncel bir çalışmada yaşlılarla olumlu etkileşim ve etkileşim fırsatlarının öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını ve öğrencilerin gerontolojik sosyal hizmet kariyerlerine olan ilgisini değiştirebileceğini göstermiştir (Baik ve Davitt, 2022). Ayrıca çalışmada son yıllarda sosyal hizmet literatüründe gerontoloji konusunda vurgunun artmasının öğrencilerin yaşlılık konusunda çalışma isteklerini değiştirebileceğini belirtmiştir (Baik ve Davitt, 2022).

2000'li yılların başında Sharlach ve ark. (2000) Amerika Birleşik Devletleri'nde (A.B.D.) sosyal hizmet müfredatlarında gerontolojik sosyal hizmet eğitiminin lisans düzeyinde sınırlı sayıda derste yer aldığını belirtmişlerdir. Ancak diğer taraftan Sharlach ve ark. (2000) bu eleştirisi ilerleyen yıllarda A.B.D. özelinde değişim gösterdiği söylenebilir. A.B.D. özellikle nüfusun yaşlanması gerçeğiyle karşılaşan sosyal hizmet bölümlerinin büyük çoğunluğunun yaşlılık ve yaşlanmayla ilgili ders ve ders içeriklerinin arttırdığı ve sertifika programları açtığı bildirilmektedir öngörülmektedir (Gallagher, Bonifas ve Warner, 2020).

Öte yandan lisans düzeyi eğitim sürecinde mesleki beceri gelişimi, uygulama ve ekip çalışması ile vaka yönetimi gibi profesyonel yetkinlik gerektiren uygulamalar yetersiz kalabilmektedir (Sharlach ve ark., 2000). Bu durum genellikle lisans eğitimi sonrası gerontoloji alanında profesyonel iş fırsatlarının kaçırılmasına yol açabilmektedir. Gerontoloji ile ilgili bilgi ve uygulama eksikliği sosyal hizmet uzmanlarının bu alanda çalışma ve de kariyer geliştirmeleri konusunda isteksizliğe neden olabilmektedir (Cummings ve ark., 2003).

Öğrencilerin gerontolojiye olan ilgisini artırabilmek aynı zamanda sosyal hizmette gerontolojik yetkinliği arttırmaktır. Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği (NASW) tarafından 2004 yılında yürütülen bir çalışmada, lisanslı sosyal hizmet uzmanlarının %75'inin uygulamalarında yaşlı yetişkinlere (55+ yaş) hizmet verdiği belirlenmiştir (NASW, 2004). Dahası gerontoloji dışı alanlarda çalışan sosyal hizmet uzmanları kariyerleri için gerontoloji bilgilerinin gerekli olduğunu düşündüğü bildirilmektedir (Diwan ve Hooyman, 2006). Birçok sosyal hizmet uzmanı gerontolojik hizmetler verebilmek için bilgi, beceri ve değer boyutunda yetkinliklerinin görece daha az olduğunu düşünmektedirler (Barnett ve ark., 2006).

Gerontoloji alanında yüksek lisans mezunu yerine lisans mezunlarının çalışmaları daha olası görünmektedir. Fakat lisans mezunları genelde genel uygulama bilgileri ile mezun olmaktadır. Bu nedenle de yaşlı müracaatçılara hizmet verebilecek özel öğrenme fırsatları ve uygulama becerilerini yeterince geliştiremeyebilirler. Sonuç olarak lisans mezunu sosyal hizmet uzmanlarının gerontoloji alanında çok fazla uzmanlaşmadıkları bilinmektedir (Waites ve Lee, 2006).

A.B.D.'de birçok üniversitede gerontolojik sosyal hizmet, yaşlılık çalışmaları, yaşlanma ve sağlık gibi yüksek lisans programlarının olduğu görülmektedir. Bu programların açılış, işleyiş, alan uygulamaları Gerontolojik Sosyal Hizmet Eğitimi Birliği (GSWEC) tarafından belirlenmektedir (GSWEC, 2022). 2022 yılı itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde 140.272'den fazla gerontolojik sosyal hizmet uzmanı olduğu tahmin edilmektedir (Zippia, 2022). Ayrıca A.B.D.'de 60 örgün ve 11 uzaktan (online) olmak üzere toplam 71 gerontolojik sosyal hizmet yüksek lisans programı bulunmaktadır (Master of Social Work- MSW, 2022).

Türkiye'de lisans müfredatında seçmeli/zorunlu gerontolojik sosyal hizmet dersleri olduğu, yüksek lisans ve doktora düzeyinde seçmeli dersler biçiminde gerontolojik sosyal hizmet eğitimi verildiği görülmüştür. Diğer taraftan Türkiye'de gerontolojik sosyal hizmet yüksek lisans programı bulunmamasıyla beraber Ulusal Tez Merkezinin web sayfasında sosyal hizmet anabilim dalında yazılan tezlerde "yaşlı"; "yaşlılık"; "geriatri" ve "gerontoloji" anahtar kelimeleriyle yapılan taramada 35 teze rastlanmıştır (Ulusal Tez Merkezi, 2022). Yazılan bu tezlerin 27'sinin yüksek lisans ve 8'inin doktora düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu kapsamda Türkiye özelinde gerontoloji alanında uygulamalı lisansüstü eğitim ya da sertifika programının gündeme alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

3. Gerontolojik Sosyal hizmet lisansüstü eğitimin kapsamı, temel yeterlilikleri ve sınırlılıklar

Yaşlı müracaatçılarla çalışma alanında nitelikli sosyal hizmet uzmanlarının eksikliği, büyük ölçüde gerontolojik sosyal hizmet uygulaması için gerekli olduğu kabul edilen üst öğrenim yeterliliklerin eksikliği ile ilgili olduğu söylenebilir. Gerontolojik sosyal hizmet mesleki yetkinliğinin geliştirilmesi, sürekli artış gösteren yaşlı müracaatçılar ve ailelere etkin bir biçimde hizmet verilebilmesi uygun müfredat, saha eğitimleri ve sürekli eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması ile şekillendirilebilir. Gerontolojik sosyal hizmet alanında çalışabilecek uzmanların yetkinliklerinin geliştirilmesinin önemli olduğu bilinmesine rağmen bu alanda Amerika Birleşik Devletleri haricinde diğer ülkelerde kısıtlı sayıda eğitim programları ve uygulamaların olduğu söylenebilir.

Sosyal Hizmet Eğitim Konseyi (CSWE)'nin akreditasyon komisyonu tarafından hazırlanan eğitim programı, pedagojik yaklaşıma vurgu yaparak gerontolojik eğitimin kapsamı ve yeterliliklerini teşvik etmek için hazırlanmıştır. Holloway (2008) tarafından hazırlanan yeni Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartları (EPAS) müfredatın kapsamı "öğretim programı ve dersler" örtük müfredat ise "açık müfredatın sunulduğu eğitim ortamı" olarak tanımlanmaktadır.

Gerontolojik sosyal hizmet eğitim müfredatı dört alanda beceri geliştirmeyi kapsar: (1) değerler, etik ve teorik bakış açısı; (2) değerlendirme; (3) müdahale ve (4) yaşlanma hizmetleri, programları ve politikalarıdır (Faria ve Dauenhauer, 2007). Eğitim programı ders konuları, okumalar, sınıf içi etkinlikler ve ödev seçimine kaynaklık eden 10 ders ile bütünleştirilmiştir (Faria ve Dauenhauer, 2007). Brown ve Roodins (2001) gerontolojik sosyal hizmet eğitim müfredatı kapsam ve yeterliliklerini iki temel başlık altında açıklamışlardır.

3.1. Ders Hedefleri: Bu programa katılan öğrenciler için kurs hedefleri aşağıda sıralanmıştır.

1. Yaşlı müracaatçının cinsiyet, ırk/etnisite, cinsel yönelim, işlevsel yetenek ve sosyal sınıfı ile ilgili yaşlanma deneyimindeki eşitsizliğin anlaşılması,
2. Yaşlı müracaatçılar ve ailelerin kültürel, manevi ve etnik değer ve inanç çeşitliliğine saygı gösterilmesi,
3. Politika, mevzuat ve programların özellikle tarihsel olarak dezavantajlı nüfus grupları (örneğin, kadınlar ve beyaz olmayan yaşlılar) arasında yaşlı yetişkinleri ve bakıcılarını farklı şekillerde nasıl etkilediğinin belirlenmesi,
4. Sınırlı karar verme kapasitesine sahip olanlara özel dikkat gösterilmesi, yaşlılarla birlikte ya da yaşlılar adına karar vermede uygulanan özerklik ve kendi kaderini tayin etme ilkelerinin anlaşılması,
5. Gerontoloji ekibi ile çalışma sürecinde sosyal hizmetin bakış açısını ve değerleri ve etik ilkelerin anlaşılması,
6. Yaşlı yetişkinlerin sağlık ve hastalık yönetimi ile ilgili bakış açılarını anlaşılması,

7. Yaşlı yetişkinler için amaçlanan sonuçlara ulaşmada uygulama ve programların etkinliğinin değerlendirilmesi,
8. Müracaatçıların karşılaştıkları sosyo-politik engellerin belirlenmesi ve çözümü konusunda çalışmalar yapılması ve beceriler kazandırılmasının önemli olduğu belirtilmektedir.

3.2. Uygulama Hedefleri: Uygulama ortamında ekip çalışması ile kazanılması gerekli yetkinlikler aşağıda verilmiştir.

1. Yaşlı yetişkinlerde demans, alzheimer, depresyon, anksiyete belirtileri ve semptomlarının öğrenilmesi ve tanımlama becerisinin kazanımı,
2. Değerlendirme araçlarının kullanımının öğrenilmesi (Ruhsal durum ölçeği, Depresyon Ölçeği ve ilgili yardımcı kaynaklar),
3. Bilişsel ve zihinsel sağlık sorunlarının bakım verenler (aile üyeleri-bakıcılar) üzerindeki etkisinin belirlenmesi,
4. Çeşitli müdahaleler yoluyla yaşlı müracaatçıların sorun çözme/baş etme kapasitelerini ve ruh sağlığını geliştirmenin yollarının öğrenilmesi hedeflerinin uygulama ortamlarında kazanılabileceği öngörülmektedir.

A.B.D’de Hartford Vakfı Gerontoloji alanında çalışabilecek meslek elemanlarının eğitimi ve alan uygulamasının teşvik edilmesi amacıyla bazı merkezlere ve üniversitelere finans desteği sağlamaktadır. 2005 yılından beri Hartford Vakfı ve Geriatrik Sosyal Hizmet Eğitimi Konsorsiyumu (GSWEC) iş birliği ile 8 üniversite yer alan sosyal hizmet bölümleri ve 12 uygulama merkezinde eğitim çalışmaları yürütülmektedir. Programa kayıt yaptıran adaylar eğitim programlarını tamamlamaları sonrasında Gerontoloji sertifikası almaya hak kazanmaktadırlar. Hartford Vakfı ve Geriatrik Sosyal Hizmet Eğitimi Konsorsiyumu (GSWEC) işbirliği ile yürütülen eğitim programları ve mezunların yeterliliklerinin görece iyi olduğu yönünde bazı araştırmalar (Barnett ve ark., 2006; Damron-Rodriguez ve ark., 2013) bulunmaktadır. Aynı zamanda A.B.D’de birçok üniversitenin gerontoloji ya da uygulamalı gerontoloji alanında sosyal hizmet yüksek lisans eğitimi verdiği bilinmektedir.

A.B.D’de gerontolojik sosyal hizmet alanında çalışabilmek için sosyal hizmet lisans/yüksek lisans mezunu olmak Amerikan Devlet Sosyal Hizmet Kurulları Birliği (AASSWB) tarafından yapılan temel, orta, ileri ve klinik düzey sınavlardan herhangi birinden başarılı olmak gerekmektedir. Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde ise gerontoloji lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin olduğu, ülke koşullarına göre farklı müfredat ve uygulama ortamlarında eğitim programlarının yürütüldüğü, Türkiye’de mesleki yeterlik sınavının olmadığı bilinmektedir.

Gerontoloji alanında kapsamlı ve multidisipliner eğitim programlarının yetersiz olması politika yapıcılar, yöneticiler sosyal refah/bakım alanında çalışanların sınırlı eğitim almalarına neden olmaktadır. Bu nedenle de yaşanan nüfus için nitelikli gerontologlara ihtiyaç bulunmaktadır. Avrupa 2050 yılında nüfusunun

yaklaşık %35'i 60 yaş üstü oranı ile en yaşlı ülke olmaya devam edecektir. Gerontoloji alanında eğitim fırsatlarının genişletilmesi (yeni eğitim programları, doktora sonrası programlar, çalıştaylar, ayrıca öğrenci ve personel öğrenme hareketliliği), yaşlılık uygulama araştırmaları ile sonuçların karşılaştırılması ile eğitim modellerinin geliştirilmesi bu alanda ihtiyaç duyulan temel eylemlerdir (Van Rijsselt ve ark., 2007).

Gerontoloji alanında lisansüstü eğitim ve uygulama olanaklarının sınırlı olması: yüksek lisans seviyesinde teorik ve pratik eğitim yeterliliği kazanmış sosyal hizmet uzmanlarının sayısının görece az olmasının başlıca nedeni olduğu düşünülmektedir. Bu nedenlerle de kaynakların yetersizliği ve sınırlı eğitim olanaklarının, lisansüstü eğitimde sınırlılıkların temel nedenleri olduğu söylenebilir.

Yetersiz Kaynaklar: Nispeten az sayıda sosyal hizmet eğitimi programı, gerontoloji alanına yoğunlaşmak veya eğitimleri sürdürmek için ihtiyaç duyulan uzman öğretim üyelerine ya da finansal kaynaklara sahiptir (Nakao ve ark., 2013). Sosyal hizmet eğitim konseyi (CSWE) ulusal yeterlik çalışması verilerine göre, sosyal hizmet uzmanlarının gerontoloji alanında kısıtlı eğitim aldıkları, yaşlılık alanında diğer alanlardan daha az uzmanlık deneyimine sahip olmalarının muhtemel olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Gerontoloji alanında öğrenci bursu ve araştırma fonlarının sınırlı miktarlarda olduğu belirtilmektedir (Cummings ve ark., 2005).

Sınırlı Uzmanlaşma Fırsatı: Sosyal hizmet alanında lisans, yüksek lisans ve doktora eğitiminde, özellikle yüksek lisans düzeyinde öğrencilerin özel ilgilerinin olmadığı durumlarda gerontoloji alanında teşvik edilmedikleri belirlenmiştir. Sosyal hizmet eğitim konseyi (CSWE) tarafından yapılan aynı araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin gerontoloji alanında uzmanlaşmaya çok az ilgi gösterdikleri fakat yaşlanma konusunda bilgi edinmek istedikleri belirlenmiştir. Sosyal hizmet alanında gerontoloji dışındaki alanlarda yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerin yaşlılık alanında ders alamadıkları olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Education, 2013).

Gerontolojik yeterlilikler konusunda sosyal hizmet eğitim konseyi (CSWE) tarafından yapılan araştırma sonuçlarının da (Education, 2013) gösterdiği gibi lisans ve yüksek lisans düzeyi sosyal hizmet eğitiminde öğrencilerin gerontoloji alanında bilgi/beceri geliştirebilmeleri için sınırlı etkinlikler ve fırsatlarının olduğu görülmektedir. Dünya geneli olduğu gibi ülkemizde de demografik yaşlanmanın getirdiği sonuçlar açısından, teori ve pratik eğitimin bütünleştirildiği gerontolojik sosyal hizmet eğitim müfredatının sınırlı olduğu söylenebilir.

Sonuç

Sosyal hizmet eğitimi ve uygulayıcılarının, yaşlanan nüfusun artış gösteren ihtiyaçlarını karşılayabilecek eğitim içeriği ile uygulama ortamları hazırlama konusunda başarısız olduğu değerlendirilmektedir (Rosen ve ark., 2003; Ray, Bernard ve Phillips, 2018). Yaşlılık alanında çok uzun süredir ihtiyaç duyulan eğitim içeriği ve uygulama ortamı yeterliliklerinin sınırlı olmasının, gerontolojik sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitim yeterliliği kazanmış sosyal hizmet uzmanlarının görece daha az sayıda olmasının başlıca nedenlerinden birisi

olduğu söylenebilir. A.B.D’de John A. Hartford Vakfı tarafından geriatri alanında teorik ve pratik eğitim çalışmaları için fon desteği ile başlayan girişim: 2005 yılından itibaren Geriatrik Sosyal Hizmet Eğitimi Konsorsiyumu (GSWEC)’nda akreditasyonu tamamlanan 8 üniversite ve 12 uygulama merkezinde yürütülen sosyal hizmet yüksek lisans programlarının iyi uygulama örnekleri olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye’de gerontolojik sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitim programları olmadığı, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitim müfredatları incelendiğinde gerontolojik sosyal hizmet derslerinin çoğunlukla seçmeli olduğu ayrıca uygulama ortamının bulunmadığı da bilinmektedir. Bu durumun, günümüzde olduğu gibi yakın gelecekte de gerontoloji alanında ihtiyaç duyulan nitelikli personelin daha az sayıda yetiştirilmesine neden olabileceği söylenebilir. Yaşlı müracaatçılar ile ailelerinin iyilik hallerini geliştirebilecek ve onlara nitelikli bakım hizmeti sağlayabilecek mesleklerin odağında yer alan sosyal hizmet alanında teorik ve pratik eğitimin bütünleştirildiği lisansüstü eğitim ya da sertifika programlarına gereksinim olduğu açıktır. Bu nedenlerle de Türkiye’de gerontolojik sosyal hizmet lisansüstü eğitim alanında yapılabilecek bazı öneriler aşağıda sıralanmıştır.

1. Gerontolojik yeterliklerinin artırılması için lisans ve lisansüstü ders programlarında gerontoloji derslerinin daha işlevsel hale getirilmesi önem taşımaktadır. Bu girişim, öğrencilerin bu alanda ilgilerini artırabilir ve uzmanlaşma konusunda motivasyon sağlayacaktır.
2. YÖK tarafından gerontolojik yeterliliklerin teşviki için müfredat geliştirilebilir. Yaşlılık çalışmaları yükseköğretimin bir parçası haline getirilebilir ve/veya gerontoloji müfredatı eylem planlarına dâhil edilebilir.
3. Gerontoloji alanında lisans ve lisansüstü eğitim programlarında kullanılacak materyaller (Video, bilimsel kaynaklar, proje ve araştırma sonuçları v.b.) alan uzmanları tarafından geliştirilebilir.
4. Alan uzmanlarından oluşan, gerontolojik sosyal hizmet bilim kurulu oluşturulabilir. Bu kurul sosyal hizmet alanında gerontoloji müfredatı geliştirilmesi, lisansüstü eğitim seviyelerinde eğitim verilmesi ve uygulama/staj süreçlerinin belirlenmesi, Ulusal akreditasyon gibi temel yeterlilikleri belirleyebilir.
5. Gerontolojik sosyal hizmet mesleki tanımının yapılması ve istihdam olanaklarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu amaçla Mesleki Yeterlik Kurumu (MYK) nezdinde mevzuat çalışmalarının yapılması önemlidir.
6. Gerontolojik sosyal hizmet alanında eğitim içeriğinin geliştirilmesi, yeni kaynakların Türkiye koşullarına göre yenilenmesi ile kaynakların online platformlar ve çalıştaylar aracılığı ile paylaşılması gerekmektedir. Bu çalışma daha etkili uygulama yöntemlerinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

7. Üniversiteler tarafından sosyal hizmet eğitimcileri ve uygulayıcılarının, gerontolojik sosyal hizmet alanında yetkinliklerine geliştirebilecek konferanslar ve hizmet içi eğitim uygulamaları (bilgi ve becerinin buluşturulması) koordine edilmelidir.
8. Baik ve Davitt (2022) yaşlılarla olumlu etkileşim ve etkileşim fırsatlarının öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını ve öğrencilerin gerontolojik sosyal hizmet kariyerlerine olan ilgisini değiştirebileceğini göstermiştir. Bu kapsamda sosyal hizmet öğrencilerinin yaşlılarla ve aileleriyle etkileşimde bulunabileceği uygulama ortamlarının oluşturulması ve bu uygulama ortamlarına sosyal hizmet öğrencilerinin katılımları teşvik edilmelidir.

Sonuç olarak, günümüz koşullarında hem Türkiye hem de gelişmekte olan ülkeler için gerontolojik sosyal hizmet alanında yetkin sosyal hizmet uzmanlarına ihtiyaç olduğu artık birçok farklı platformda dile getirilen bir gerçektir. Bu nedenle de Türkiye’de sosyal hizmet alanında lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde gerontolojik içeriğe önem verilmesinin, aynı zamanda lisansüstü eğitim programlarının açılmasının önemli bir gereksinim olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Aldrich, R. (2010). The ageing demographic transition: The impact on elderly and social workers. *Aotearoa New Zealand Social Work*, 22(2), 4-12.
- Baik, S. ve Davitt, J. K. (2022). Factors associated with attitudes toward older adults in social work students: A systematic review. *Journal of gerontological social work*, 65(2), 168-187.
- Barber, R. D., Coulourides Kogan, A., Riffenburgh, A. ve Enguidanos, S. (2015). A role for social workers in improving care setting transitions: A case study. *Social Work in Health Care*, 54(3), 177-192.
- Barnett, D., Damron-Rodriquez, J., Lawrance, F. P. ve Simmons, J. (2006). Developing geriatric social work competencies for field education. *Journal of Gerontological Social Work*, 48(1-2), 139-160.
- Berkman, B. ve Volland P. (1997). Health care practice overview. In R. Edwards (Ed.), *Encyclopaedia of Social Work*, supplement. NASW Press: Washington DC.
- Birinci, E. (2021). Gerontolojik sosyal hizmet. E. Birinci, *Gerontolojik Sosyal Hizmet* içinde (s. 1-14). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Browne, C. V., Smith, M. ve Ewalt, P. L. (1996). Advancing social work practice in health care settings: A collaborative partnership for continuing education. *Health & Social Work*, 21(4), 267-276.
- Brown, L. H. ve Roodin, P. A. (2001). Service-learning in gerontology: An out-of-classroom experience. *Educational Gerontology*, 27, 89-103.
- Boult, C., Boult, L., Murphy, C., Ebbitt, B., Luptak, M. ve Kane, R.L. (1994). A controlled trial of outpatient geriatric evaluation & management. *JAGS*, 42, 465-470.
- Cummings, S. M., Adler, G. ve DeCoster, V. A. (2005). Factors influencing graduate-social-work students' interest in working with elders. *Educational Gerontology*, 31(8), 643-655.
- Cummings, S., Galambos, C. ve DeCoster, V. A. (2003). Predictors of MSW employment in gerontological practice. *Educational Gerontology*, 29, 295-312.
- Damron-Rodriguez, J. ve Lubben, J. E. (1997). The 1995 WHCoA: An agenda for social work education and training. *Journal of Gerontological Social Work*, 27(3), 65-77.
- Damron-Rodriguez, J., Goodman, C., Ranney, M., Min, J. W. ve Takahashi, N. (2013). The state of gerontological social work education in California: Implications for curricula evaluation. *Journal of Social Work Education*, 49(2), 235-249.
- Diwan, S. ve Hooyman, N. (2006). Need for increasing gerontological competencies in MSW advanced curriculum areas: Mental health, substance use and health. Retrieved from <https://www.cswe.org/File.aspx?id=24324>.
- Dhavaleshwar, C. U. (2016). The role of social worker in community development. *International research journal of social sciences*, 5(10), 61-63.
- Duyan, V. (2014). Sosyal hizmet: Temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri. Sosyal Çalışma Yayınları.
- Education, S. W. (2013). Basic Gerontological Competence for All Social Workers: The Need To "Gerontologize". In *Advancing Gerontological Social Work Education* (39-50). Routledge.
- Faria, D. F. ve Dauenhauer, J. A. (2007). Perspectives on older adults and the aging family: Spring 2007 [Course syllabus]. Retrieved November 10, 2009, from http://depts.washington.edu/geroctr/Curriculum3/sub3_4_1sgsyllabi.html.
- Fredriksen-Goldsen, K. I., Bonifas, R. P. ve Hooyman, N. R. (2006). Multigenerational practice: An innovative infusion approach. *Journal of Social Work Education*, 42, 25-36.
- Gallagher, J. M., Bonifas, R. P. ve Warner, E. (2020). Geriatric social work competency scale II: Testing the hypothesized factor structure. *Journal of Social Work Education*, 56(2), 260-272.
- Gibelman, M. (1995). *What social workers do*. Washington, DC: NASW Press.
- GSWEC (2022). Geriatric Social Work Education Consortium. (Erişim tarihi: 29.05.2022) <https://www.gswecnow.org/>
- Joyner, M. C. ve DeHope, E. (2006). Transforming the curriculum through the intergenerational lens. *Journal of Gerontological Social Work*, 48(1/2), 127-137.
- Kusnanto, H., Agustian, D. ve Hilmanto, D. (2018). Biopsychosocial model of illnesses in primary care: A hermeneutic literature review. *Journal of family medicine and primary care*, 7(3), 497.

- Lowe, J. (1997). A social health model: A paradigm for social work in health care. In: Michael Reisch & Eileen Gambrell (Eds.), *Social work in the 21st century*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.
- Irish Association of Social Workers. (2011). The role of the social worker with older persons. Special Interest Group on Ageing (SIGA).
- MSW (2022). Question: Are there any MSW programs in Geriatric Social Work (Gerontological Social Work)? (Erişim tarihi: 19.09.2022) <https://www.masterofsocialwork.com/faqs/msw-programs-geriatric-social-work#:~:text=Question%3A%20Are%20there%20any%20MSW,specializations%20in%20geriatric%20social%20work>.
- Mellor, M. J. ve Lindeman, D. (1999). The role of the social worker in interdisciplinary geriatric teams. *Journal of Gerontological Social Work*, 30(3-4), 3-7.
- Nakao, K. C., Damron-Rodriguez, J., Lawrance, F. P. ve Volland, P. J. (2013). Examination of the psychometric properties of the knowledge of aging for social work quiz. *Educational Gerontology*, 39(10), 761-771.
- NASW. (2004). Licensed Social Workers in The United States, 2004. (Erişim Tarihi: 25.07.2022).
- Olson, C. (2008). A curriculum module enhances student's gerontological practice related knowledge. *Journal of Gerontological Social Work*, 39(1-2), 159-175.
- Ray, M. G., Bernard, M. ve Phillips, J. (2018). Critical issues in social work with older people. Macmillan International Higher Education.
- Rogut, L. (1995). Meeting patients' needs: Quality care in a changing environment. Paper Series. United Hospital Fund, New York City.
- Rosen, A. L., Zlotnik, J. L. ve Singer, T. (2003). Basic gerontological competence for all social workers: The need to "gerontologize" social work education. *Journal of Gerontological Social Work*, 39(1-2), 25-36.
- Scharlach, A., Damron-Rodriguez, J., Robinson, B. ve Feldman, R. (2000). Educating social workers for an aging society: A vision for the 21st century. *Journal of Social Work Education*, 36(3), 521-538.
- Shueman, S.A. ve Troy, W.G. (1994). The use of practice guidelines in behavioral health programs. In S.A. Shueman, W.G. Troy, & S.L. Mayhugh (Eds.), *Managed behavioral health care: An industry perspective*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Sütçü S. ve Demirel A. C. (2020). Yaşlılık ve yaşlı sorunları. N. Çalış, ve Z. Karatař, *Kavramsal ve Güncel Boyutlarıyla Sosyal Sorunlar* içinde (s. 167-199). İstanbul: Efe Akademi.
- Sütçü S. ve Demirel A. C. (2022). Sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken beceriler. Y. Özkan, ve O. Selçuk, *Genelci Sosyal Hizmet Uygulaması* içinde (s. 93-115). Ankara: Nobel Yayınevi.
- The National Archives. (2022). Medicare and Medicaid Act (1965). (Erişim tarihi: 25.07.2022). <https://www.archives.gov/milestone-documents/medicare-and-medicaid-act>
- TÜİK (2022). İstatistiklerle Yaşlılar, 2021. (Erişim tarihi: 20.05.2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2021-45636>
- US Department of Health and Human Services. (1990). Healthy people 2000: National health promotion and disease prevention objectives—Nutrition priority area. *Nutrition Today*, 25(6), 29-39.
- Van Rijsselt, R. J., Parkatti, T. ve Troisi, J. (2007). European initiatives in postgraduate education in gerontology. *Gerontology & Geriatrics Education*, 27(3), 79-97.
- Wainberg, M. L., Scorza, P., Shultz, J. M., Helpman, L., Mootz, J. J., Johnson, K. A., Neria, Y., Bradford J. M., Oquendo M. ve Arbuckle, M. R. (2017). Challenges and opportunities in global mental health: a research-to-practice perspective. *Current psychiatry reports*, 19(5), 1-10.
- Waites, C. E., ve Lee, E. O. (2006). Strengthening aging content in the baccalaureate social work curricula: What students have to say. *Journal of Gerontological Social Work*, 48(1-2), 47-62.
- Ulusal Tez Merkezi (2022). Tez merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Yanardağ M.Z. ve Lotfi, S. (2021). Gerontolojik sosyal hizmet uygulama düzeyleri. *Gerontolojik Sosyal Hizmet* içinde (s. 15-28). Ankara: Nobel Yayınevi.
- YÖK (2022). Gerontoloji. (Erişim tarihi: 20.05.2022) <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10705>

ZIPPIA (2022). Geriatric social worker demographics and statistics in statistics in the USA. (Erişim tarihi: 19.09.2022)
<https://www.zippia.com/geriatric-social-worker-jobs/demographics/>